

Bruggen tussen school en thuis:

onderzoek naar de ervaren en verwachte effecten van brugfunctionarissen op basisscholen

Per Bles & Inge de Wolf, oktober 2024

Waar bestond het onderzoek uit?

- Bezoeken van diverse bijeenkomsten met brugfunctionarissen, georganiseerd door het Jeugdeducatiefonds en de Gelijke Kansen Alliantie.
- Wetenschappelijke literatuurstudie over brugfunctionarissen en school sociaal werkers (nationaal en internationaal).
- Enquête onder 258 intern begeleiders, schoolleiders, brugfunctionarissen en leraren
- Twee uitgebreide casestudies op scholen waar al enige jaren met een brugfunctionaris wordt gewerkt.
- Economische kosten-batenanalyse

Achtergrond

Een brugfunctionaris heeft tot taak een 'brug' te slaan tussen de school en de thuisomgeving, met name voor leerlingen uit kwetsbare thuissituaties. Een brugfunctionaris investeert in de relatie met ouders en organiseert hulp en ondersteuning voor leerlingen en hun ouders, op het gebied van onderwijs, armoede, opvoeding en zorg. Brugfunctionarissen dragen bij aan het opbouwen van een duurzame vertrouwensband met de ouders/verzorgers, en daarmee aan het vertrouwen in de school en het verkleinen van de kloof tussen de thuis- en schoolsituatie. In andere landen noemen ze dit meestal een (school) sociaal werker of een oudercoach. Zij hebben grotendeels vergelijkbare taken als brugfunctionarissen in Nederland.

Het aantal brugfunctionarissen neemt toe. Dit komt mede door de start van een landelijk pilot met ruim 1100 extra brugfunctionarissen in het schooljaar '23-'24. Hiervan zijn er 900 actief in het basisonderwijs, waar deze studie zich op richt.

Wat doet een brugfunctionaris?

Een brugfunctionaris heeft vijf hoofdtaken, zo laat een eerdere inventarisatie zien:

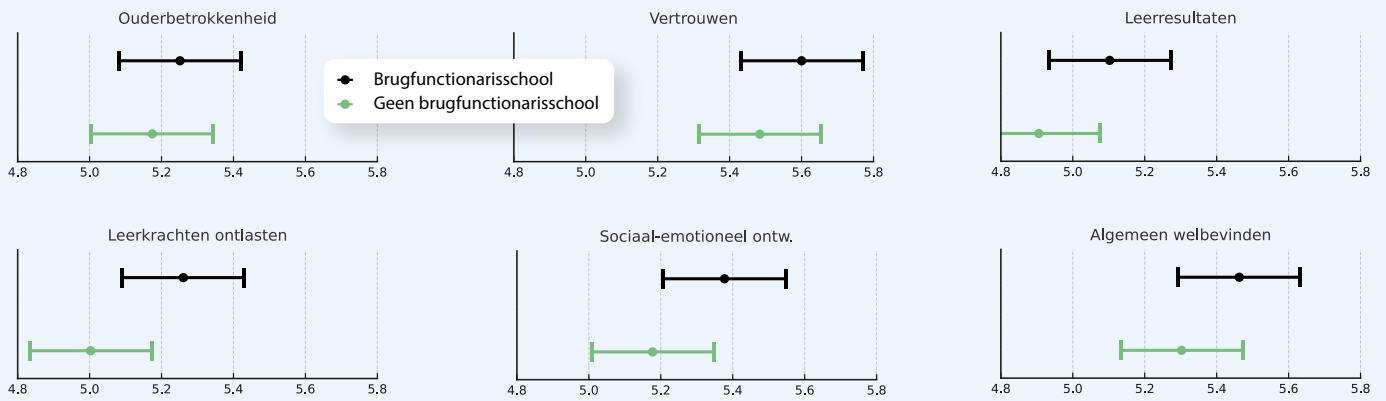
- Contactmomenten organiseren met ouders
- Ondersteuning bieden aan/voor ouders
- Contact met leerlingen en talentontwikkeling bevorderen
- Samenwerking binnen de school ondersteunen
- Samenwerking binnen sociaal domein bevorderen

De brugfunctionarissen hebben een uitdagend takenpakket, maar er zijn onderling ook veel verschillen. Scholen kiezen hun eigen mix, mede afhankelijk van de achtergrond en kwaliteit van de brugfunctionaris.

Ervaren effecten van de inzet van brugfunctionarissen

- Alle geïnterviewden zijn van mening dat leerlingen in kwetsbare situaties baat hebben bij de hulp van brugfunctionarissen. Ze worden geholpen met basisbehoeften (eten, kleding, schoolspullen), hebben minder stress, gedragen zich beter in de les, zijn vaker op school en komen beter tot leren.
- Een tweede opvallende bevinding is dat leraren, intern begeleiders en schoolleiders ervaren dat ze meer aan hun primaire taak toekomen op basisscholen met een brugfunctionaris. Leraren worden ontlast en komen meer aan lesgeven toe. Hier profiteren alle leerlingen op deze scholen van.
- Tot slot verwachten betrokkenen effecten van de hulp aan ouders en gezinnen. Door actieve monitoring en preventief ingrijpen, wordt vaak erger voorkomen. Dit kan zwaardere trajecten in het sociale domein voorkomen.

Ook de resultaten van de vragenlijst laten zien dat scholen met een brugfunctionaris positiever scoren op verschillende aspecten, zie figuur 1. Een duidelijk significant verschil wordt gevonden op twee punten: op scholen met een brugfunctionaris worden leraren meer ontlast en is de sociaal-emotionele ontwikkeling van (veelal kwetsbare) leerlingen beter. We zien ook bij de andere onderzochte factoren dat scholen met een brugfunctionaris veelal een positief resultaat laten zien, maar deze verschillen zijn niet significant door de grote verschillen tussen scholen.

Figuur 1. Verschillen tussen scholen met en zonder brugfunctionaris, op basis van enquête (N=258)

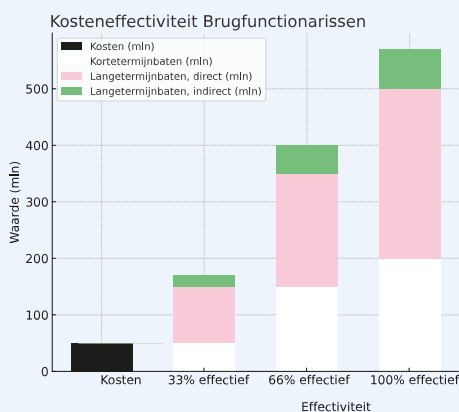
Wat zijn succesfactoren en randvoorwaarden?

Succesfactoren van brugfunctionarissen zijn:

- laagdrempeligheid en het vertrouwen dat de brugfunctionaris van de ouders krijgt
- opgebouwde expertise
- de verbinding tussen de brugfunctionaris, team en schoolleider en
- samenwerking met partners buiten de school.

Als grootste knelpunt wordt de complexiteit bij de ondersteuning van leerlingen en hun gezinnen genoemd. Ook gebrek aan tijd, capaciteit en expertise wordt als knelpunt ervaren. Tot slot is de variëteit in taken en aanpakken een uitdaging, waarbij het soms zoeken is naar de meest effectieve werkzaamheden. Deze factoren maken dat de invulling en ervaren effectiviteit van brugfunctionarissen verschilt tussen scholen.

Belangrijke randvoorwaarden om tot optimale effectiviteit te komen zijn tijd en financiële middelen. Daarnaast is het goed neerzetten en invullen van de brugfunctie binnen een school belangrijk, zoals het type professionals dat aangenomen wordt voor de functie, hun taken en de positionering binnen de school en het team. Hierbij is met name de zichtbaarheid en steun vanuit de directie relevant.

Figuur 2. Kosten en baten brugfunctionaris, uitgesplitst naar verwachte effectiviteit (3 scenario's)

Wat zijn economische kosten en baten van een brugfunctionaris?

We verwachten drie soorten baten van de inzet van een brugfunctionaris:

- Minder stress en betere ontwikkeling (leergroei) bij leerlingen die extra geholpen worden.
- Betere leerprestaties doordat leraren zich meer op lesgeven kunnen richten.
- Minder zorgkosten en kosten in sociaal domein door preventieve aanpak.

Voor elk van deze baten hebben we een inschatting gemaakt van de bedragen die dit op kan leveren, gebaseerd op effectgroottes van wetenschappelijke studies en een reeks aan aannames. Voor elk van de verwachte baten is hiermee een bedrag bepaald, die we kunnen afzetten tegen de kosten van de brugfunctionarissen. Omdat de effectiviteit van brugfunctionarissen tussen scholen sterk verschilt, en we enkele niet-toetsbare aannames moesten maken, werken we met 3 scenario's van verwachte effectiviteit: 33%, 67% en 100% effectief.

Bij alle drie de scenario's zijn de verwachte baten hoger dan de kosten (zie figuur 2). Bij het meest voorzichtigste scenario zijn de baten enigszins hoger, bij de andere twee scenario's substantieel hoger. Een investering in brugfunctionarissen lijkt in alle 3 de scenario's te lonen, waarbij de baten vooral oplopen naarmate een brugfunctionaris effectiever is. Het is dus belangrijk te investeren in het goed neerzetten van de rol, het aannemen van goede mensen en het uitvoeren van de juiste combinatie van taken op een school.